

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 150 Lei. — Șase luni 75 Lei. — Trei luni 40 Lei. — Pentru străinătate un an 250 Lei.
Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză —
Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor: un șir peti 3 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului „Telegraful Român”, Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Este „Asociația” o sucursală a institutului „De propaganda fide”?

— O carte de origine apocrifă —

II

Comitetul central al «Asociației pentru literatura română și cultura poporului român» hotărîse, încă din anul trecut, să scoată o broșură comemorativă cu prilejul serbărilor ce se vor aranja la centenarul morții marelui apostol al culturii românești, Gheorghe Lazăr. Cum dintre actualii membri ai «Asociațiunii» nimeni nu era mai indicat să scrie această broșură pentru popor decât dl prof. universitar O. Ghibu, domniei sale i s'a și dat această onorabilă dar și grea însărcinare.

Ce se întâmplă însă? Dl I. Georgescu, secretarul «Asociației», e apucat într-o bună dimineață de un acces de nervi, după câteva clipe de frământare își lovește fruntea cu palma — semnul unei inspirații fericite — și își face cam această socoteală: «Iată o idee, care nu poate răsări decât din creierul unui geniu catolic! Oare ce-ar fi, dacă aș scrie eu această broșură, făcând de rușine pe analfabeții ăia de ortodocși cari nu-s în stare să facă nici biografia propriilor lor oameni? Iată un bun prilej, să-mi etalez încă odată erudiția ca atunci când am arătat că biserica papală a schimbat mersul soarelui, unirea religioasă dela 1700 l-a schimbat și p'al luni, iar Blajul este țitina lumii!» La urma urmelor istoric sânt. O știe și dl Bogdan-Duică¹⁾. Dar eu ca un bun credincios catolic, nu vreau să mi se cunoască fapta, decât de cei ce mă cunosc și de altfel, cine sânt. Mă mulțumesc cu laurii conștiinței mele. Cununa de lauri ce o pogoară paternitatea unei opere geniale pe fruntea autorului ei, o cinstesc mitropolitului meu dela Blaj. Unde mai pui, că'n felul acesta marfa mea de prima calitate catolică se va vinde și sub o firmă — pe cinste!»

Și terminându-și monologul delicios, dl Georgescu se lovește înc'odată de frunte, plescăie victorios din degetele mâinei celei drepte, se așează la birou și — țin'te hârtie.

Peste câteva săptămâni manuscrisul era gata, iar peste alte câteva era bătut și la mașină, așa, încât dl Georgescu putea să-și frece mâinile, mulțumit de sine însuși, și să scrie dlui O. Ghibu cam aceste rânduri, cu data de 12 Februarie 1923:

«Prea stimate domnule profesor!

Vă rog să nu vă mai osteniți cu scrierea broșurei «Gheorghe Lazăr» fiindcă sânt deja în posesia¹⁾ unui strălucit manuscris despre marele dascăl al neamului; autorul este una dintre cele mai distinse personalități ale vieții noastre culturale».

Dl Ghibu, surprins de această neașteptată desărcinare, cere lămuriri și mai ales precizarea autorului. Dl Georgescu răspunde mai mistic decât un mag. Dl Ghibu insistă, dl Georgescu tace, mai abitir ca un sfînx egiptean... că doar d'aia-i secretar, să tacă.

În sfârșit aduce Dumnezeu și luna lui Mai a aceluiaș an. Comitetul central al «Astrei» e convocat și la sedință e prezent și I. P. S. Sa Mitropolitul Blajului.

Aducându-se în discuție chestiunea broșurii despre Gheorghe Lazăr, s'a făcut întrebare de autorul ei.

Dl secretar însă, ca și I. P. S. Sa Mitropolitul Suciu, au dovedit la început un mutism, care a avut darul să scoată din sărite pe unii membri ai comitetului. La insistențele acestora în sfârșit I. P. S. Sa mărturisește, că el e autorul, adăogând însă, că lucrarea nu va fi gata decât *peste vreo 2—3 săptămâni*²⁾

Dumiriți—nedumiriți, membri comitetului central s'au împrăștiat fără să vadă manuscrisul³⁾ pe care dl Georgescu îl avea deja din Februarie, iar autorul nu-l avea *nici în luna lui Mai!*

Bănuim că cetitorul se va întreba zăpăcit:

— Cum se poate una ca asta? Una din două: Ori dl Georgescu avea manuscrisul și-atunci I. P. S. Sa trebuia să-l fi isprăvit, ori manuscrisul nefiind gata, nu putea să-l aibă dl Georgescu. *Tertium non datur.*

— Ba *datur*, nene, și încă cu o tălcuire foarte simplă: Dl Georgescu avea

¹⁾ Sublinierea culegătorului.

²⁾ Sublinierea culegătorului.

³⁾ Și nu l-au putut vedea nici la sedința din Septembrie a comitetului, pentru că dl Georgescu, care știe că pentru imoralitate nu i se aduce nimănui laudă protocolară, a avut toată grija să «piardă» manuscrisul, dacă nu în întregime, cel puțin partea incriminată, fără să se gândească în acelaș timp că «de ce se temea n'avea să scape».

Amestecat-u-s'a acest manuscris cu alte hârtoage dela Asociație, ori va sta «jenat» într'un pupitru secret al locuinței dlui Georgescu — n'ani putea-o spune cu certitudine. De una sântem siguri: Pământul nu l-a înghițit, fiindcă de-o lună de zile n'a fost nici un cutremur în România și nici incendiu nu s'a declarat la «Asociație». — *Nota culegătorului.*

manuscrisul încă din Februarie, fiindcă el îl compusese, iar I. P. S. Sa nu-l avea nici în Mai, dupăcum nu-l are nici astăzi, fiindcă nu l-a făcut¹⁾.

Nu știm dacă această simplă interpretare a clasicului paradox i-a trecut prin mîntea vr'unui membru al comitetului prezent la sedința din primăvară. Bănuiesc însă, că chiar dacă i-a trecut, s'a jenat s'o mărturisescă. Și avea tot dreptul să-și impună această rezervă, fiindcă confirmarea acestei bănueli ar fi însemnat, că secretarul «Asociației» este un plastograf, iar I. P. Sf. Mitropolit al Blajului un... un... în sfârșit unul care se joacă cu adevărul de-a baba-oarba. Ori invers, ceeace, sub raportul consecințelor morale, pentru amândoi e cam acelaș lucru.

De aceea manuscrisul misterios s'a dat frumuseț la tipar și broșura a prins a se nchega în pagini puse una lângă alta — nouăzeci și șase, formând un monument de erudiție iezuită, în care figura marelui Gh. Lazăr, e redusă la rolul unei simple trambuline pentru promovarea intereselor bisericii catolice și neo papistașe.

Cum-cum nu, destul că autorii fenomenalei mistificări literare au simțit că lumea are deja cunoștința de planul lor țesut în caverne de troglodiți și temându-se de scandal, s'au hotărât să bată în retragere, crezând că astfel vor mai salva ceva din naufragiul moral la care s'au expus într'un moment de totală eclipsă a conștiinței.

Rezultatul acestei hotărâri a fost o a doua ediție a broșurei, ediție, care — împotriva obicinuitelor uzanțe — a ieșit nu întregită, ci radical amputată și modificată.

Pentru a arăta cât de aspră a fost cenzura, e destul să amintim faptul, că din cele 96 de pagini ale ediției prime, n'au mai rămas în ediția a doua decât 72! Dovadă, că restul era material netrebnic.

Dar în afară de această amputare radicală s'au mai făcut în broșură și modificări de altă natură.²⁾ Coperta ediției I are această înfățișare:

¹⁾ Ce-l va fi îndemnat de I. P. Sf. mitropolit să usurpeze dreptul de paternitate asupra broșurii pe care n'a scris-o domnia sa, dar pe urma căreia nici autorul ei cel adevărat nu va ajunge la Academie — nu putem înțelege. Căci din punct de vedere științific ea este o compilație ieftină, din punct de vedere literar de o completă sterilitate și lipsă de avânt, iar sub raportul postulatelor pedagogice — de-adreptul o monstruositate (vezi mormanul de informații bibliografice și citate latinești și nemțești, — într'o carte scrisă pentru popor — par'că fiecare membru ajutător al «Asociațiunii», cu taxa anuală de 2 lei, ar fi un academician!) — *Nota culegătorului.*

²⁾ Corecturile dovedesc că la censurarea manuscrisului au operat cel puțin două persoane, dintre cari nici una nu este «autorul». — *Nota culegătorului.*

¹⁾ Vezi: *Istoria bisericii creștine universale de I. Georgescu.* — *Nota culegătorului.*

²⁾ Ba bine că nu! — *Nota culegătorului.*

:: BIBLIOTECA POPORALĂ A ASOCIAȚIUNII ::

Gheorghe Lazăr

La o sută de ani dela moartea lui

de
Dr. Vasile Suciu,
Arhiepiscop și Mitropolit român unit de Alba-Iulia și Făgăraș
și membru în Comitetul Central al „Astrei”.

Iar coperta ediției II e alcătuită în
modul următor:

Dr. Vasile Suciu,
Arhiepiscop și Mitropolit român unit
de Alba-Iulia și Făgăraș și membru
în Comitetul Central al „Astrei”.

Gheorghe Lazăr

La o sută de ani dela moartea lui.

Biblioteca populară a Asociațiunii.

Evident este o formă, care vădește
din partea autorului mai puține pretenții
de paternitate asupra broșurii.

În ediția I prefața nu e iscălită, iar
în ediția II poartă iscălitura I. P. S. Mi-
tropolit Dr. Vasile Suciu, dovadă că dacă
în ceea ce privește autenticitatea lucrării
propriu zise, a făcut concesii pe cât de
sincere, pe atât de importante și puțin
măgulitoare, asupra prefeții își rezervă toate
drepturile de autor.

Apoi, ediția I are la pagina 33 această
paranteză: «Vezi còpiile tuturor datelor
și însemnărilor¹⁾ privitoare la Gh. Lazăr
în acest timp la dl Ion Georgescu,²⁾ se-
cretarul «Asociațiunii»».

Paranteza citată, în ediția II se schimbă
într-o notiță sublineară a prefeții (!). Iată
mult grăitorul ei cuprins:

«Amănuntele despre viața și activi-
tatea lui Gh. Lazăr, împrăstiate prin di-
ferite cărți și reviste, mi le-a pus la în-
demână dl I. Georgescu, secretarul literar
al «Asociațiunii», pentru care osteneală îi
aduc aici mulțumirile mele». (Vezi pag.
9, Ed. II).

Evident, Înaltpreasfințitul «autor» aici
e destul de limpede, mărturisind cu o sin-
ceritate care onorează pe un preot, că dl
Georgescu nu i-a pus la îndemână numai
miște copii ale unor «date și însemnări»
din «acest timp», ci toate «amănuntele
despre viața și activitatea lui Gh. Lazăr»,
ceea-i cu totul altceva.

Dar dacă Înaltpreasfințitul «autor»
și-ar fi examinat și mai temeinic conștiința
și s'ar fi putut hotărî să facă un cavale-
resc «peccavi» — oricât de tragic ar fi
fost acest gest — ar fi trebuit să scrie
pe copertă, cu litere cel puțin aldine, aceste
vorbe pe înțelesul tuturor: «Broșura de
față e scrisă de marele istoric unit Ion
Georgescu, secretarul «Asociațiunii» și s'a
tipărit cu... binecuvântarea Smereniei No-
stre». Ori și mai creștinește eră, să fi zis,
când s'a apropiat dl Georgescu cu ispita
de I. P. S. Sa: «Piei dela mine, Satano!»

I. P. S. Sa însă n'a făcut nici unul
din aceste gesturi cavalerești și s'a mul-
țumit cu mărturisiri echivoce, dar, cari
pentru noi sânt destul de clare.

Fapta la care s'a încumetat — ris-
când prestigiul celei mai înalte instituții
culturale din Ardeal — și a cărei gra-
vitate morală renunțăm a o caracte-
riza, pune pe mitropolitul Blajului și bi-
serica neopapistașă, pe care o păstorește,
într-o situație fără precedent. Iar pe fai-
mosul secretar dela «Asociație», regisorul
monstruosului scandal literar, îl va face

¹⁾ Numai atât? — *Nota culeg.*

²⁾ De ce tocmai la dl I. Georgescu? *Nota culeg.*

să-și aducă aminte de sentința pusă de
censura ungurească pe «Cronica Româ-
nilor» a lui Gheorghe Șincai: *opus igne,
auctor patibulo dignus.*

Firește ar fi o procedură necrești-
nească să pretindem executarea integrală
a acestei sentințe draconice. Nici n'o pre-
tindem, pentru că noi n'am ieșit din școa-
lele inchișitorilor. Ceea ce are însă tot
dreptul să pretindă și cea mai indulgentă
opinie publică este: *imediată și irevocabilă
îndepărtare dela «Asociație» a dlui I. Ge-
orgescu, care vrăjit de principiul de viață
al școlii care l-a crescut, — «scopul scuză
mijloacele» — a riscat în mod premeditat
cinstea și demnitatea celei mai înalte in-
stituții culturale de dincoace de Carpați,
făcând din această cetățuie a culturii na-
ționale, întemeiate de marele Șaguna,
paravanul de apărare a celei mai perverse
propagande catolice.*

Cât despre Înaltpreasfinția Sa Dr.
Vasile Suciu, arhiepiscop și mitropolit ro-
mân unit de Alba-Iulia și Făgăraș, rămâne
să mediteze asupra problemei, dacă este
sau nu de demnitatea unui mitropolit,
care așteaptă în fiecare moment pălăria
de cardinal, să-și pună numele pe coperta
unei broșuri, la alcătuirea căreia n'a avut
poate nici măcar rolul de copist?

Zile de sărbătoare pe Valea-Jiului

— Însemnări de pe drum —

După minuțioasa vizitațiune canonică din
anul trecut în întreg județul Treiscaune, și după re-
centa vizitațiune din părțile Bradului, I. P. S. Sa
mitropolitul nostru *Nicolae*, rupându-se de lu-
crările zilnice din centru, luat-a de nou toiagul
apostolice, și a plecat în mijlocul fiilor săi su-
fletești din romantica vale a Jiului, dotată de Cel
atotputernic cu bogății imense, și bogată tot-
odată în reminiscențe istorice atât de scumpe
nouă.

I. P. S. Sa a plecat din Sibiu în 13 Sept.
n. însoțit de asesorii Dr. Ioan Stroia, Dr. G.
Proca, Tr. Scorobet, secretarul V. Nistor, confe-
sorul militar Ioan Dincilă, diaconul G. Jurebiță
și Candid Popa, dirigentul corului seminarial
cu 12 coriști.

La Simeria

La ora 11 a sosit în Simeria. Spațioasa
gară frumos pavozată era ocupată de autorită-
țile județene în frunte cu subprefectul *Candrea*
și o mulțime de credincioși. Dl subprefect în
cuvinte alese salută pe capul bisericii noastre,
mulțumindu-i că în timp relativ scurt pentru a
doua oară cercetează pe credincioșii din județul
Hunedoarei, spre a-i întări în credința strămo-
șească și a-i îndruma spre cele bune și folosi-
toare.

Vorbește apoi părintele local *Lula* în nu-
mele credincioșilor din Simeria. În numele ar-
matei prezentează omagiile căpitanul *Badescu*,
ear în numele preoșimii din tractul Hațegului
preotul *Armeanu*.

I. P. S. Sa mulțumind pentru cuvintele
de bineventare, dete expresiune convingerii că
autoritățile cari stau în fruntea județului vor
și prețui intențiile sale, și vor lucra mână în
mână cu organele bisericii, pentru ridicarea și
îmăntuirea în cultură și morală a poporului. Prin
preotul local a trimis credincioșilor din Simeria
binecuvântarea sa arhierească, promițându-le că
cu proxima trecere pe acolo li va cerceta și pe
dânșii.

Pe peronul gării erau postați elevii școlii
și fanfara elevilor dela atelierele ceferiștilor din
localitate, condusă cu multă dibăcie de măiestrul
Toduța. E o fanfară sui generis, compusă din
elevi dela 12—18 ani, cari cântă nu numai cu
instrumentele, ci și cu vocea. În tot timpul de
30 minute, cât a poposit I. P. S. Sa în gară,
fanfara dlui *Toduța* ne-a delectat cu cântări
frumoase.

Spre Petroșani

La ora 11 și jumătate I. P. S. Sa cu suita,
însoțit de subprefectul *Candrea*, de căpitanul

Badescu și primpretorul plasei *Petroșeni* Dr.
Drăgan, pornește cu trenul spre Petroșeni.

În toate stațiunile dela Petroșeni până la
Pui, credincioșii în frunte cu preoții, deși era
zi de lucru, s'au grăbit a eși spre întâmpinarea
arhiereului lor, spre a-și exprima sentimentele
lor de stimă și alipire.

La prima gară, *Călan*, (prima comună din
tractul Hațegului), I. P. S. Sa a fost întâmpinat
de protopresbiterul tractului *Dr. Cornel Popescu*
cu preoții E. Șinca, S. Ciocan, I. Arad și T.
Ioanovici și credincioșii noștri din Strei-Sân-
giorgi, Strei-Ohaba și Călan.

Părintele protopop a adresat I. P. S. Sale
următoarele:

Înalt Prea Sfințite Stăpâne,

Un pătrar de veac se împlinește, de când clerul
și poporul dreptcredincios din acest colț de țară istoric,
leagănul obârșiei noastre naționale, — nu a avut ferici-
rea de a putea saluta în mijlocul său pe Arhipăstorul
său mult dorit.

Cu atât mai mare bucurie am așteptat deci ziua
de astăzi când I. P. S. Voastră, — îndeplinind un punct
cardinal din vastul și bogatul program, ce vi-l-ați preoi-
zat deodată cu suirea pe scaunul nemuritorului Andrei
— ați luat toiagul apostolice și ați venit în extremul colț
al Arhidiecezei noastre de Alba-Iulia și Sibiu, spre a
arunca între noi razele luminoase ale Evangheliei lui
Isus Hristos.

Când pașiți acum pentru întâia dată pe teritoriul
protopresbiteratului Hațeg în calitate de arhiepiscop al
bisericii noastre ort. rom. de dincoace de Carpați, vă
rugăm să aveți convingerea, că pe aceste plaiuri trăiește
un popor, care cu sfințenie și tărie a păstrat credința
strămoșească, ear prin venirea I. P. S. Voastre se va
întăpâni și mai puternic această credință, astfel ca ea
să locuească pururea în inimile noastre. În numele cleru-
lui și al poporului Vă zic: Bine ați venit și întru mulți
ani Stăpâne.

În numele protopresbiterului din Hune-
doara, învecinat cu tractul Hațegului, bineven-
tează pe I. P. S. Sa preotul G. Rain din Nă-
dăștia.

Deși timpul e limitat, I. P. S. Sa multu-
mește pentru buna primire, laudă statornicia în
credință a poporului, le dă sfaturi și învățături
folositoare și le împărtășește binecuvântarea sa
arhierească.

La gara Ruși ne întâmpină credincioșii din
Ruși, Strei și Bățalar în frunte cu bătrânii
preoți I. Medrea și N. Ciocan. Vorbește preo-
tul Medrea.

La gara Bretea: Preoții M. Popovici și
R. Ciocan, credincioșii din Bretea română și
maghiară, Covragi, Gântaga și Plopi. Popor
mult, cu deosebire tineret și copii, cărora I. P.
S. Sa le-a împărțit cărți de rugăciune. A vor-
bit preotul M. Popovici.

La gara Sub Cetate preoții Oct. Piso, M.
Muntean și M. Popovici cu credincioșii din Bă-
rești și Hațeg. A vorbit părintele M. Muntean.

La *Băiești*, preoții Ioachim Cerbiceanu și
Farcaș. Popor mult din Băiești și Ohaba-de-
sub-peatră și Nucșoara. Aici a împărțit I. P. S.
Sa cărți de rugăciuni. E bineventat de octoge-
narul preot Ioachim Cerbiceanu, martor al vre-
murilor trecute, hirotonit întru presbiter de fe-
ricitul Andrei.

La toate gările I. P. S. Sa a folosit ocazia
de a adresa credincioșilor noștri cuvinte de
învățătură pline de sfaturi părintești și de îm-
bărbătare și mângâiere.

La gara *Pui* unde trenul s'a oprit mai
multor s'a prezentat înaintea I. P. S. Sale co-
mitetul parohial din Pui în frunte cu parohul
A. Daju, care a tălmăcit dorința comitetului de
a se abate I. P. S. Sa și pe la dânșii, spre a
le sfinți noul locaș dumnezeesc, de care vo-
iesc să se apuce tocmai acum spre a l ridica
spre preamărirea lui Dumnezeu în semn de
mulțumită pentru toate câte a făcut nouă, și
spre mântuirea și mângâierea credincioșilor. I.
P. S. Sa le-a și promis, că le va și îndeplini
dorința la reîntoarcere de pe Valea Jiului.

Această vale e una din cele mai încântă-
toare și mai încărcată cu bogății, din câte are
frumosul nostru Ardeal. Ea este despărțită de
valea Hațegului prin un ținut muntos din cele
mai frumoase. Piscuri și dealuri păduroase,
stânci de forme când pitorești, când bizare,
brăzdate de puhoie, strămtori prăpăstioase, pă-
raie de munte ce să aruncă sălbatec și cu sgo-
mot printre bolovanii alviei lor și formează cas-
cade, gări și peșteri. Câteva ruine de vechi
turnuri, și ici colo prin văi și pe coastele dea-
lurilor grupe de case și sălașuri pentru vite,
toate acestea amestecate în o neorânduială va-
riată și plăcută: eată ce vede ochiul călătorului
în acest ținut.

Printre acestea străbate calea ferată din
valea Hațegului în cea a Jiului. Calea ferată pe

aici este făcută cu multă măiestrie. Ea suie până la Bănița în mai multe serpentine, de unde se începe coborișul spre Petroșeni, trece prin opt tunele și peste mai multe poduri și viaducte, dintre care cele dela Bar și Merișor sânt mai lungi. Călătorului i se deschid una după alta priveliști frumoase. Partea cea mai frumoasă este între Crivadia și Bănița. La Crivadia se află pe o colină un turn vechi ruinat, cu pereții înegriți de viscoalele veacurilor, este un turn rămas de pe vremea Romanilor. Dela Bănița înainte calea ferată coboară pe valea râulețului Baniței. În stânga se află una din cele mai mari și mai însemnate peșteri ale noastre: Cetatea Bolii.

De aici în o oră sosim la Petroșani.

In gara Petroșani

Raportorul d-voastră, dle redactor, a avut ocazii să ia parte și la alte primiri arhieresti, dar o primire mai grandioasă și mai impozantă ca cea făcută I. P. S. Sale în Petroșeni nu i-a fost dat să vadă.

Gara frumos împodobită cu verdeață și cinci mari drapele naționale. Pe peronul gării întreg Petroșanul în frunte cu autoritățile și elevii școalelor. O companie de soldați au dat onorurile militare.

După coborârea din tren a I. P. S. Sale primarul orașului Iacob îl salută prin elocvente cuvinte, mulțumind înaltului prelat pentru bunăvoința de a cerceta aceste părți locuite în mare parte de muncitori de mine, cari au în primul rând lipsă de sfaturile arhieresti.

I. P. S. Sa mulțumind pentru această manifestare de dragoste, accentuează, că de mult a dorit să vie în aceste părți, și numai împrejurări independente de persoana sa nu i-a permis aceasta. După binecuvântarea arhierescă, și prezentările onorațiilor: dl Vinklehner directorul minelor, inspectorul general Iancu, preoții celorlalte confesiuni etc., mergem cu trăsurile la biserică. Orașul Petroșeni clădit în ultimii 50 de ani, e unul din cele mai simpatice orașe din Ardeal cu 24 mii locuitori. Asfaltat, bine luminat și — deși locuit în mare parte de fiii lui Israel — foarte curat. Dovadă eclatantă de hărnicia dlui primar Iacob, vechi funcționar în Petroșeni, încă din era maghiară care pe timpul războiului, în toamna anului 1916 după retragerea armatei române, deși purtarea lui corectă s'a constatat de justiție, a fost maltratată un an în temnițele din Cluj. Din incidentul soșirii I. P. S. Sale orașul îmbrăcase haină de sărbătoare. Stindardul românesc e ajuns stăpân pe bogățiile de subsol, falfăia mândru pe edificiile publice și particulare.

Îndată la intrarea în oraș o imponentă poartă triumfală cu salutul uzitat al minerilor: *Noroc bun*. Pe toate străzile dela gară până la biserică erau postați lucrătorii mineri cu lămpioanele lor cu cari intră în afunzimile pământului, pentru că aici sânt minele bogate în carbuni de peatră. La an se scot sute de mii de măști metrice în preț de milioane de Lei, se încarcă pe vagoane și transportă în toate părțile țării.

În fața bisericii a doua poartă triumfală cu inscripția: *Bine ați venit! Întru mulți ani!* La ușa bisericii I. P. S. Sa este întâmpinat de parohul local Ion Duma prin o frumoasă vorbire și îi oferă spre sărutare crucea și evanghelia. După răspunsul I. P. S. Sale, intră în biserică, unde se oficiază un scurt serviciu divin. Apoi I. P. S. Sa ține credincioșilor adunați în număr mare o frumoasă și instructivă predică.

După aceea a urmat în locuința parohială recepțiunile în ordinea următoare:

Biserica ortodoxă, biserica greco catolică, biserica rom.-cat, biserica evanghelică, biserica reformată, biserica unitară, biserica izraelită, Garnizoana (cuprinzând toate armele), funcționarii publici de stat și administrativi, direcțiunea minelor «Petroșani», corporația meseriașilor și industriașilor, centrala sindicatelor naționale române, reuniunea femeilor ortodoxe, comitetul și epitropia parohială ortodoxă.

Tuturor deputațiunilor le-a răspuns I. P. S. Sa cu afabilitatea i cunoscută.

După o mică gustare, luată în ospitala casă a preotului local I. Duma, plecăm la Lupeni.

Spre Lupeni

La ora 7 seara, I. P. S. Sa cu suita apoi prot. Dr. Popescu, primpretor Dr. Drăgan

etc. a plecat cu trăsurile societății Petroșani spre Lupeni.

Și deși caii erau foarte buni, drumul fiind în continuu suș și coboriș, distanța de 18 km. abia am parcurs-o în o oră și jumătate.

În Lupeni, cu 14,000 locuitori în majoritatea absolută muncitori și funcționari, am ajuns pe noapte.

În mijlocul comunei, sub o grandioasă poartă triumfală, splendid iluminată, aștepta pe I. P. S. Sa Direcțiunea băilor, șefii autorităților, preoții diferitelor confesiuni și multime de muncitori, toți cu felinarele, cu cari intră în afunzimile pământului.

Primarul N. Niciu adresează I. P. S. Sale următoarele cuvinte:

În numele tuturor locuitorilor comunei Lupeni, fără deosebire de limbă și lege, vă zic: «Bine ați venit. Comuna Lupeni prin munca neobosită a locuitorilor săi a devenit o localitate importantă a țării noastre.

Zi de zi șerpuesc sute și sute de vagoane încărcate cu diamantul negru, care cutieră tot colțisorul României și vestește că comuna noastră ocupă loc de onoare în industria țării. Azi ciocanele odihnesc, ear pepturile ojelite în lupta grea pentru existență, poartă haină de sărbătoare.

Comuna întreagă, cu mic cu mare, tinăr și bătrân, serbează prezența I. P. S. Voastre, și pioși sânt gata a îngenunchia la rugăciunea rostită în bisericuța mică cătră Atotputernicul. Ne trebuie prezența I. P. S. Voastre și pentru alinarea suferințelor și durerilor văduvelor și orfanilor din groaznica nenorocire din anul trecut.

Fiiți deci binevenit în comuna noastră, căci noi Vă zicem: Bine este cuvântat celce vine în numele Domnului!

I. P. S. Sa răspunde în cuvinte duioase, că a simțit multă durere în inima sa, când a aflat de groaznica explozie în minele societății Uricani de pe această vale. Aceasta dureroasă și jalnică întâmplare a adus-o la cunoștința tuturor credincioșilor de sub păstorirea sa, îndemnându-i a contribui după putință la alinarea durerii celor loviți de crunta soartă, a soțiilor celor dispăruți și a copișilor lor. Suma adunată de 33,000 Lei o va distribui între cei năcăjiți prin comitetul nostru parohial și primărie. Adaugă I. P. S. Sa că de mult a dorit să vină în această comună, dar împrejurări nedependente de dânsul nu i-a permis aceasta până acum.

Vineri dimineața, în 14 I. c., timpul era admirabil, un fel de ceață acoperia întreg Lupenul, clădit într-o vale și colinele dimprejur. Era o atmosferă necunoscută de ceice nu au mai fost prin aceste părți. Această ceață e formată din fumul cel gros ce iese din hoarnale uriașe ale fabricilor. Se împrăștie abia cătră ora 10, când puterea soarelui e mai mare.

La ora 8 I. P. S. Sa cu mare asistență celebrăză sfânta liturghie în modestul locaș al bisericii noastre, martor viu al umilinței noastre de tristă aducere aminte.

În decursul sfintei liturghii I. P. S. Sa a hirotonit întru diacon pe candidatul de preot I. Bogdan. Răspunsurile liturgice le-a dat atât aici, cât și în celelalte comune corul nostru seminarial condus de prof. C. Popa.

La finea sfetei liturghii I. P. S. Sa a mers în procesiune la locul pe care se va ridica în curând un nou locaș dumnezeesc pe seama credincioșilor noștri. A sfîșit peatra fundamentală în prezența direcțiunii băilor și a mulțimii de muncitori.

La finea serviciului divin I. P. S. Sa mănecând dela pericopa zilei a apostolului cetit la sf. liturghie: «*Fraților cu vrednicie după evanghelia lui Hristos să petreceți, că ori când viind și văzându-vă pe voi, ori nefiind de față la voi, să aud de voi, că stați într'un duh, într'un suflet, împreună nevoindu-vă pentru credința evangheliei*», timp de aproape o oră a ținut o instructivă cuvântare mulțimei, care sorbia cuvintele de pe buzele înaltului ierarh, explicând cuvintele citate ale apostolului ginților și arătând cu exemple vii rostul vieții noastre pe acest pământ văzut prin prisma evangheliei Domnului, îndemnând în fine pe credincioși la iubire frățască, la ajutorare reciprocă și la sprijinirea celor năpăstuiți. Cuvântul arhieresc a făcut asupra tuturor o profundă impresie.

De aici I. P. S. Sa tot în procesiune s'a dus la locul unde cei 80 de nenorociți anul trecut în urma aprinderii gazului din mine își dorm somnul vecinicii. Era sfîșietor de inimi tabloul să vezi la crucea fiecărui mormânt, plângând și bocindu-se văduva și orfanii. I. P. S. Sa a oficiat un serviciu divin pentru odihna sufletelor celor dispăruți, adresând apoi cuvinte de mângâiere celor rămași în jele și necaz prin groaznicul accident.

Apoi s'a întors I. P. S. Sa în biserică împărșind credincioșilor anafură și botezându-i.

După aceea a urmat în localitățile casinei recepțiunile.

Banchetul

La ora 2 societatea din localitate a oferit în onoarea I. P. S. Sale un banchet la care a luat parte peste 200 persoane. În decursul mesei a concertat muzica societății.

Primul toast l-a rostit I. P. S. Sa mitropolitul *Nicolae* spunând într'un elan de însuflețire, că gândurile tuturor trebuie să se îndrepteze cătră acela, care este simbolul dreptății de stăpânire asupra acestui pământ și care este suveranul nostru iubit, Majestatea Sa Regele și slăvita Sa soție, cari au adus atâtea jertfe pentru realizarea idealului nostru național.

I. P. S. Sa ridică paharul în sănătatea M. Sale Regelui Ferdinand I, a M. Sale Reginei Maria și a augustei dinastii române. (Muzica a intonat Imnul Regal).

Într'un frumos toast senatorul Bociatu scoate în relief înaltele calități ale I. P. S. Sale și ridică paharul în sănătatea dânsului. (Urale)

Asesorul Dr. Stroja toastă pentru societatea de carbuni din Lupeni și autorități. Răspunde directorul Frey. Dsa mulțumește I. P. S. Sale pentru bunăvoința avută d'a veni la fața locului să toarne balzam de mângâiere în inimile celor năcăjiți și să-i întărească în credință. Promite, că societatea va veni în ajutorul credincioșilor cu mână largă, ca cât mai în grabă să se poată termina biserica începută cu o modestă condițiune însă, că I. P. S. Sa să binevoiască a o sfinți însuș. Ridică paharul în sănătatea I. P. S. Sale. (Urale)

Asesorul Scorobet vorbește pentru confesiuni. Răspunde prot. gr.-cat. din Lupeni și canonic on. Zugrav. Mai vorbește pentru I. P. P. Sa: Președintele muncitorilor.

Seria toastelor o încheie I. P. S. Sa, mulțumind societății pentru sprijinul promis la edificarea bisericii noastre, și promițând că cu ajutorul lui Dumnezeu va veni s'o și sfințească. (Mare însuflețire). Spre orientare amintim, că celelalte confesiuni au deja ridicate aici frumoase biserici.

La cimiterul eroilor

În jurul acestor locuri în toamna anului 1916 au fost crâncene lupte între armata română și armatele centrale. Numărul celor căzuți vre'o câteva mii. La marginea comunei pe un frumos platou, la inițiativa maiorului Zagoriș din Reg. 10 Putna, a directorului Societății și a parohului local, s'a făcut cimiterul eroilor căzuți, aducându-se de prin pădurile și dealurile dimprejur, până acum 120 eroi. Toți necunoscuți afară de sublocotenentul Popescu V.

I. P. S. Sa la ora 5 d. a. s'a dus în cimiteriu, unde a oficiat un serviciu divin pentru cei căzuți în război.

La finea serviciului I. P. S. Sa a rostit un frumos discurs spunând că locul acesta este sfințit prin jertfa de sânge a acelora, cari în iubirea lor față de neam și-au îndeplinit datoria. Nu putea trece pe lângă locul acesta, care e locul tăcerii căci e locul jertfei, fără ca să-și ridice sufletul cătră Dumnezeu, pentru a se ruga pentru sufletele lor. «N'am venit să proslăvim faptele lor cari vorbesc prin ele, ci am venit să luăm învățătura, care se desprinde din morminte și carea rezultă din jertfele lor. Generația care a intrat în mormânt așteaptă dela noi să fim vrednici următori ai mărețelor lor jertfe și în semnul acestui spirit de jertfă să trăim...» Discursul I. P. S. Sale a făcut adâncă impresie.

După aceea I. P. S. Sa a ținut o ședință cu comitetul nostru parohial, examinând planul bisericii celei nouă (care are multă asemănare cu catedrala noastră) și interesându-se de banii disponibili. S'a luat apoi la protocol declarațiunea directorului Frey de a ne veni în ajutor la ridicarea bisericii, exprimându-i se mulțumită protocolară.

A predat apoi I. P. S. Sa epitropiei parohiale suma de 33 mii Lei adunată cu discul pentru familiile celor nefericiți a. tr., având a se distribui văduvelor celor mai năcăjite prin comitetul parohial în înțelegere cu primăria. Pe seama casei culturale le-a donat 100 volume cărți.

A vizitat apoi I. P. S. Sa oficiul și arhiva parohială a preotului nostru local Victor Șandru, aflând totul în bună rânduială.

A făcut în fine mai multe vizite la onorațiilor din loc.

(Urmează)

† **Partenie Cosma**

1837—1923

A ajuns până la adânci bătrânețe. A trecut peste zilele psalmistului, despre care spune că ele sânt ostenele și durere. A ajuns vârsta de 86 de ani.

A văzut multe și a trecut prin multe. I-a fost dat ca bătrânului Simion, să nu moară, până va vedea mântuirea neamului. Și când a văzut ziua mântuirii a putut rosti cu inimă liniștită: Acum slobozește pre robul tău, Stăpâne.

Din tinerețele sale a fost legat cu toată inima sa de biserica noastră, căreia i-a slujit cu credință până la bătrânețele sale. Aproape 50 de ani din viața sa i-a petrecut aici în Sibiu, și viața lui a fost strâns legată de biserica noastră.

A fost din generația cea veche, care a lucrat la punerea bisericii noastre pe bazele constituționale de azi. În congresul din anul 1868 a fost între notarii congresului, și a pus lângă numele marelui Șaguna numele său și sigilul său pe exemplarul din Statutul Organic, care a fost înaintat împăratului de atunci spre sancționare.

Din tinerețele sale a scris articoli în ziarul nostru Telegraful Român, începând cu anul 1860, scria ca jurist în ziarul Telegraful Român.

Mitropolitul Șaguna i-a dat o mică răsplată de anul nou, pentru colaborarea la ziarul nostru. Cu acest semn de dragoste dela Mitropolitul Șaguna și-a cumpărat inelul cu care a sigilat Statutul Organic întărit de împăratul.

Dela introducerea Statutului Organic nu s'a făcut în biserica noastră nici un lucru mai însemnat fără conlucrarea lui Partenie Cosma. A luat parte activă în biserică ca deputat sinodal, ca deputat congresual, ca asesor în consistorul arhidiecezan, în cel mitropolitan și mai ales ca membru în reprezentarea fundațiunii Gojdu.

Crescut în nemijlocita apropiere a lui Emanuil Gozdsu, el a cunoscut mai bine pe marele mecenat al bisericii care a fost Gozdsu. În armonie cu fericitul Ioan cavaler Pușcariu, Partenie Cosma a cunoscut mai bine bunele intențiuni ale marelui fondator, și dacă azi fundațiunea lui Gozdsu se urcă la milioane, meritul este și al lui Partenie Cosma.

Încă ca tinăr în teologia din Arad, a învățat a cunoaște pe reposatul mitropolit Miron, cu care a intrat mai târziu în legături de rudenie. Rolul reposatului mitropolit Miron la introducerea și la dezvoltarea instituțiilor constituționale în biserică, rolul lui Partenie Cosma în îndemnarea pe calea sănătoasă, rolul acesta al lui secundat de Mocionești și în general de bărbații bănațeni din congresele noastre, ni se prezintă cu un fir roșu în viața constituțională a bisericii noastre, și generația mai tinără se poate inspira din activitatea generației din timpul Marelui mitropolit Șaguna.

Bunul Dumnezeu și-a întors fața spre noi, și ni-a trimis zile calde, zile senine.

La sicriul lui Parteniu Cosma, ni se înfățișează icoana zilelor din era ungurească, tabloul luptelor din era ungurească, a luptelor pentru biserică și școalele noastre.

Cu sufletul plin de umilință aducem mulțumită bunului Dumnezeu pentru bel-

sugul cu care ne-a trimis bărbați luminați în apărarea bisericii noastre.

Ne gândim la Emanuil Gozdsu, la Partenie Cosma, la Miron Romanul, la Nicolae Zigre, la bărbații din părțile Aradului, ne gândim la frații Mocioni, cu Vincențiu Babeș, cu Coriolan Brediceanu, cu Pavel Rotariu și cu seria lungă de protopopi venerabili, cari întruniți în congrese, apărau biserica, apărau școala în contra atacurilor din partea guvernelor ungurești.

La mormântul lui Parteniu Cosma ni se prezintă înaintea ochilor noștri sufletești tabloul luptelor noastre pentru biserică și școală, cu figurile mărețe ale bărbaților noștri din era atacurilor ungurești. Ne încălzim la focul sacru al iubirii lor de biserică și neam. Admirăm dragostea și zelul lor, admirăm statornicia în bărbăția cu care și-au pus toate forțele lor sufletești în apărarea bisericii.

Era ultimul din bărbații cari au lucrat cu marele mitropolit Șaguna, cel din urmă din marii făuritori ai Statului Organic, care neadormit a veghiat la consolidarea instituțiilor create prin Statutul Organic. L-a urmărit din leagăn până în zilele noastre. Înaintea cosciugului ne închinăm prevedinței dumnezeiești, care l-a trimis la noi, care l-a chemat dela noi. Veșnică pomenirea lui.

Regretatul Partenie Cosma a răposat în 22 Septembrie la Călimănești.

Rămășițele sale pământești se vor transporta la Sibiu, unde vor fi înmormântate cu pompa cuvenită Joi, în 27 Septembrie n. 1923.

Știrile zilei

Știre personală. I. P. S. Sa Mitropolitul nostru Nicolae s'a întors dimpreună cu suita sa din vizitațiunea canonică făcută pe Valea Jiului Marți dimineața în 25 Sept. n. la reședința sa.

Episcopul armatei în Sibiu. Vineri, în 21 l. c. garnizoana și orașul Sibiu a fost cercetată de P. S. Sa Iustinian Teculescu însoțit de protoereul militar S. Georgescu din minișterul de război. Cu aceasta ocaziune P. S. Sa a sfințit Sâmbăta cimiterul eroilor din Daia-săsească, asistat fiind de preoții militari, Georgescu și Dăncilă. Publicul numeros adunat din toate comunele a ascultat cuvântul arhieresc rostit întru slăvirea memoriei eroilor Reg. 48 Buzău care a lăsat în luptele din 1916 — 800 morți. Tot Sâmbăta după amiază P. S. Sa ține în curtea cazarmei Reg. 90 Inf. ostașilor adunați aici din întreaga garzizoană o cuvântare, de conținut religios-moral și patriotic, după care urmează la cercul militar prezentarea corpului ofiteresc. Duminecă, P. S. Sa asistat fiind de protoereul Dr. Crăciunescu și Georgescu apoi de preoții Dăncilă, Hurdu, Stoia și Isac oficiază în biserica catedrală sfânta liturghie, la finea căreia rostește numerosului public și armatei în frunte cu Dl gen. Cihoski Com. C. 7 A. o frumoasă predică ocazională.

Constituire. Societatea de lectură «Andrei Șaguna» a studenților dela seminarul teologic «Andreian» ort. rom. din Sibiu s'a constituit pentru anul școlar 1923/24 în sedința ținută la 8/21 Septembrie 1923 sub prezidiul I. P. C. Săle arhimandritului Dr. E. Roșca, director seminarial, în modul următor: Președinte: Nicolae Colan, prof., Vicepreședinte: Ioan Dinu c. III, Notar I. Ioan Isacu c. III, Notar II: George Secaș c. I, Casar: Ioan Rustu c. II, Controlor Pavel Alisie c. III, Bibliotecar: Laurențiu David c. II, Vicebibliotecar: Dumitru Ciuchendea c. I, Econom: Gheorghe Stan c. II. În comisiunea literară: Toma Neamțu, Victor Susa și George Zemora din cursul III; Dumitru Achimescu, Teodor Ciuruș și Ilarion Felea din cursul II; Cornel Crucin, Nicolae Pavel și Nicolae Popoviciu din cursul I.

Teatrale. La «teatrul național» din București se repetează o punere în scenă originală a dlui Ion Marin Sadoveanu: «Moartea lui Fulger», după balada lui Coșbuc. E vorba să se joace și în ținuturile noastre, în turneul oficial al teatrului național, în frunte cu artiștii de seamă: Artistide Demetriad și Ion Petrescu. Turneul se va ține după 1 Octomvrie. — Una din cele dintâi premiere ce se va juca la teatrul național din București va fi «Țăranul baron», de Ludovic Holberg, scriitorul danez, comedie scrisă în 1731. Piesa a apărut în editura «Cultura românească» («Trei comedii» de Holberg, trad. de Bezdechi), sub titlul original: «Ieppe dela Munte». Dl Ion Brezeanu va avea o creație de sigur, neuitată în rolul lui Ieppe. Va fi bine ca teatrul național să se îngrijească pentru repertoriul din Ardeal ca piesa lui Holberg să fie jucată și la noi, cu dl Brezeanu. — În Carlsbad s'a jucat simfonia «Poema română» a lui G. Enescu, cunoscutul virtuos de vioară și compozitor, cu deosebit succes.

Un repertoriu teatral. Cu ce își începe trupa teatrală germană din Sibiu stagiunea teatrală? Cu o operetă ghidilicioasă, plină de arii lascive și de situații indecente, cu vorbe pipărate? Doamne ferește! Cu o piesă clasică, de Kleist, autorul lui «Mihail Kohlhaas», cu «Prințul Frederic de Hamburg», o piesă, care îți dă merinde de gândit. — În repertoriul trupei, care va colinda pretutindeni unde sânt germani în România, găsiți piese teatrale de Goethe, Lessing, Hebbel, Schiller, Grillparzer, Kleist, Anzengruber, G. Hauptmann, — scriitorii lor dramatici cei mai de seamă. Firește, nu lipsesc și câteva operete mai ușurele, pentru ca să-ți omori timpul câte odată, iac'așa, surizând într-o societate plăcută. Dar piesele acelea nu dau isonul. — Sântem foarte curioși cu ce repertoriu va veni trupa dlui N. Băilă, subvenționată de stat, sub auspiciile «Asociațiunii»...

Propaganda teatrală la sate. Fostul subdirector general al teatrelor, dl I. Livescu, publică în «Rampa», câteva observații privitoare la turneul dsale întreprins cu o trupă de actori pe la sate. A străbătut, timp de 2 săptămâni, satele Șiria, Ghioroc, Covăsânți, Sâmboteni, Radna, Glogovăț și altele, cu o echipă de tineri artiști dramatici. S'au declamat poezii, s'au cântat arii naționale și clasice, s'a jucat o piesă eroică de Alexandri. Pretutindeni, au fost primiți cu brațele deschise. Ministrul de instrucție și directorul general al teatrelor au fost rugați telegrafic de conducătorii satelor ca turnee de acestea să se mai repete. De sigur — cărarea aceasta trebuie bătătorită de aci înainte mult mai des și statul va face foarte bine să subvenționeze astfel de întreprinderi în loc să dea sute de mii de lei pentru ca publicul nostru ardelean să vadă piese ca «Salomeea» cu jocul desmățat «al vâurilor». Un turneu ca cel al dlui Livescu dă putere, cel cu «Salomeea» lui Wilde desvluște!

A apărut: un număr dublu (Nr. 2—3) din revista de care a fost vorba în coloanele Telegrafului Român: «Cercetășii». Material ales, fotografii multe. Este o plăcere să-l citești și să militezi pentru «Cercetășia» din Arad. (Administru: Sediul Cercetășilor, Arad, Piața Liceului 1).

Eforia Școalelor centrale ort.-rom., Brașov

Nr. 117/1923

(126) 3—3

Concurs

Pentru ocuparea catedrelor vacante la Liceul ortodox român Andrei Șaguna din Brașov se publică concurs cu termenul 15 Septembrie 1923. Catedrele vacante sânt:

1. Două catedre de matematică.
2. O catedră de Fizică-Chimie.

Concurenții vor trimite cererile lor Eforiei școalelor centrale ort. rom. din Brașov, însoțite de următoarele documente:

1. Certificat de botez, dovedind că sânt români de confesiunea ortodoxă.
 2. Certificat de moralitate.
 3. Certificat medical.
 4. Documente despre calificațiunea profesională cerute de lege pentru școalele secundare.
- Salarizarea profesorilor e în conformitate cu a celor dela liceele de stat.

Brașov, din sedința Eforiei școlare, ținută la 23 August 1923.

Diracțiunea.